

Malmö stad

Miljöförvaltningen

Tjänsteskrivelse

Datum: 2026-03-05

Vår referens:

Danijel Randau Stadsjurist

Epost:

danijel.randau@malmo.se

Diarienummer:

MN-2026-2019

Klimat- och näringslivsdepartementets remiss - En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122)

Sammanfattning

Ambitionen att effektivisera prövning av miljöärenden är positiv. I det fortsatta arbetet bör det framförallt tydliggöras och i större utsträckning konkretiseras vilka konsekvenser förslagen får för kommuners resursbehov och hur reformens effekter avses att följas upp.

Förslag till beslut

Miljönämnden föreslås besluta

1. Miljönämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2026-03-05
- Förslag till yttrande, daterat 2026-03-05
- SOU 2025:122 En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden

Beslutsplanering

Miljönämnden 2026-03-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt delbetänkandet SOU 2025:122 till bland annat miljönämnden för yttrande. Detta yttrande avser främst förslagen om ändrad instansordning för miljöärenden.

Utredningen syftar till att göra prövningen enligt miljöbalken snabbare och mer effektiv genom en kortare instanskedja. Förslaget innebär att länsstyrelsens roll som första överprövande instans för vissa kommunala beslut enligt miljöbalken tas bort, vilket medför att sådana beslut i stället överklagas direkt till mark- och miljödomstol.

Det föreslås också ändrade regler om prövningstillstånd samt införande av avgifter i syfte att effektivisera och kostnadsanpassa överprövningen.

Konsekvensbeskrivning

Konsekvenserna för kommuner har endast analyserats i begränsad omfattning. Utredningen noterar att kortare instanskedja och förändrad överprövning kan påverka kommunernas roll i tillståndsprocesser, men den gör ingen djupgående analys av ekonomiska eller organisatoriska effekter på kommunal nivå. Fokus ligger främst på länsstyrelser och domstolar.

Förändringar i instansordningen kan påverka ärendehantering, resursbehov och kompetenskrav på kommunal nivå. Om fler ärenden prövas direkt i domstol kan det behövas mer juridisk och miljörättslig kompetens. Det är angeläget att eventuella kostnads- och resurskonsekvenser för kommunerna beaktas i den fortsatta beredningen.

Miljöförvaltningens bedömning

Förvaltningen delar utredningens bedömning att handläggningstiderna i vissa miljöärenden är långa och att åtgärder för att effektivisera processen därför är motiverade. En kortare instanskedja, en mer ändamålsenlig instansordning och att prövningen tidigareläggs till domstol kan, såsom utredningen framhåller, bidra till mer förutsebara och tidsmässigt effektivare processer samt minska den totala genomströmningstiden. Utredningen föreslår dessutom ändrade regler för prövningstillstånd och införande av avgifter, vilket kan bidra till en mer styrd överprövning där endast ärenden med betydande juridisk eller praktisk relevans tas upp. Avgifter kan ge incitament för att överklaga endast när det finns skäl att ifrågasätta beslutets riktighet, vilket kortar handläggningstider och frigör resurser för mer komplexa ärenden. Dessa åtgärder kan därmed bidra till ökad effektivitet utan att kompromissa med rättssäkerheten.

Samtidigt är det av grundläggande betydelse att förändringar i instansordningen inte påverkar kvaliteten i den materiella prövningen eller rättssäkerheten för berörda parter. De föreslagna ändringarna innebär att länsstyrelsens roll som första överprövande instans i vissa kommunala ärenden enligt miljöbalken tas bort, vilket gör att överklaganden i stället ska prövas direkt av mark- och miljödomstol. Det är därför viktigt att säkerställa att lokalkännedom fortsatt tas tillvara, så att domstolarna kan fatta beslut med tillräcklig kunskap om lokala och regionala förutsättningar samt nationella intressen och miljörättsliga aspekter.

Utredningen framhåller att länsstyrelserna även fortsättningsvis ska ha en viktig funktion genom tillsynsvägledning, bevakning av statliga och nationella intressen samt rätt att överklaga beslut.

I det fortsatta lagstiftningsarbetet bör säkerställas en tydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommun, en i hela landet likvärdig tillämpning av miljöbalkens

allmänna hänsynsregler, ett rättssäkert tillvaratagande av statliga och allmänna intressen samt en tydlig och systematisk uppföljning av hur reformen, inklusive ändrade prövningstillstånd och avgifter, påverkar rättssäkerheten, kompetensförsörjningen och resursanvändningen för både kommuner och statliga myndigheter. De aktuella förslagen bör ses ur ett helhetsperspektiv där samtliga förändringar i miljöprövningssystemet som föreslagits den senaste tiden, bland annat genom miljötillståndsutredningen, beaktas. De samlade effekterna av dessa reformer behöver utredas närmare, särskilt vad gäller konsekvenser för kommunernas tillsynsansvar och hantering av anmälningsärenden. Det bör även säkerställas att kommunerna ges full kostnadstäckning för eventuella förändringar som innebär att kommunerna får ett utökat ansvar.

En effektivare process är angelägen, men effektivitet bör förenas med bibehållen kvalitet och tydlig ansvarsfördelning.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Ulrika Bodenäs
Avdelningschef
kansli och juridik